

38331

САМАПОМАЧУВАТАРОМАЧ

Беларуская
Коопэратыўна-
Таснадарчая
Часопіс

А.Д.

Год I.

Вільня, Кастрычнік 1932 г.

№ 1.

241236

Хай злыдні над намі
скрыпочуць зубамі,
Любі сваю ніву, свой
край,
І, колькі ёсць сілы,
да самай маілы
Ары, барануй,
засявай!
ЯНКА КУПАЛА.

Усе вялікія па-
дзеі народаў і ўсе цы-
вілізацыі былі ство-
раныя дабравольнымі
стараньнямі аб'ядна-
ных людзей... самапо-
мачу
Джордж РЭССЭЛЬ.
(Ірляндзец).

447 - Kaban

ЛІТВА
1932

З Ь М Е С Т № 1.

1. Dumka i slova, čynam stańciesia!	бач.	1	6. Міжнароднае Сьвята Ашчаднасьці	бач.	5
2. Kudoj iści?	2	7. Найнавейшыя рэформы ў садоўніцтве.	6		
3. Для бліжніх	2	8. Не прапусьцеце зімавое воркі	7		
4. Z arošnich padziejaŭ	4	9. Чыгстасьць рух і паветра	8		
5. Siła kooperacyi ŭ cyfrach	5	10. Haspadarčaja chronika	8		

Да гэтага нумару далучаецца адсылны блякет П. К. О. (blankiet nadawczy P.K.O.) № 180 485 (глядзі на 8-ай бач. „Koŭny pračytaŭ“).

Б Е Л А Р У С К А Я А Б Е Ц Е Д А.

Беларуская абэцэда.

A, a — А, а.	I, i — І, і.	S, s — С, с.
B, b — Б, б.	J, j — Ё, ё.	Ś, ś — СЬ, сь.
C, c — Ц, ц.	K, k — К, к.	S, š — Ш, ш.
Ć, ć — ЦЬ, ць.	L, l — ЛЬ, ль.	T, t — Т, т.
Č, č — Ч, ч.	Ł, ł — Л, л.	U, u — У, у.
D, d, — Д, д.	M, m — М, м.	Ū, ū — Ў, ў.
E, e — Э, э.	N, n — Н, н.	V, v — В, в.
F, f — Ф, ф.	Ń, ń — НЬ, нь.	Y, y — Ы, ы.
G, g — Г, г.	O, o — О, о.	Z, z — З, з.
H, h — Г, г.	P, p — П, п.	Ž, ž — Ж, ж.
Ch, ch — Х, х.	R, r — Р, р.	Ż, ż — ЗЬ, зь.

Чытайце!

Пашырайце!

Выпісвайце!

„САМАПОМАЧ“

Беларуская коопэратыўна-гаспадарчая часопісь.

Выходзіць раз у месяц

Падпісная плата з перасылкай выносіць:

На год	3.— зл.
На паўгода	1.75 „
На 3 месяцы	1. „
Заграніцу — ўдвая даражэй.	

Чынным беларускім культурна-просьветным арганізацыям, пры выпісваньні на год адразу — на палавіну таней.

Цана асобнага нумару 40 грашоў.

Цана абвестак паводле ўмовы.

Грошы на «Самапомач» пасылаць (глядзі на бачыне 8-ай) на чэкавае коўто у П.К.О. (Konto czekowe P.K.O.) № 180 485.

Пісьмы і ўсякую карэспандэнцыю перасылаць на адрэс:

Redakcyja „Samaromač“, Vilnia, Połackaja vul 4—10
(Wilno, Połocka 4—10).

Рэдакцыя адчынена ў аўторкі і пятніцы ад 9-ай да 11-ай гадз. дня.

— SAMA POMAC' —

BIEŁARUSKAJA KOOPERATYŪNA-HASPADARČAJA ČASOPIS

Adres redakcyi i administracyi: Vilnia, Połackaja vul. 4—10,

Hod I.

Vilnia, Kastryčnik 1932 h.

Nr. 1

Dumka i słowa, čynam stańciesia!

*Cicha... Baćcie: štoś varuŭycca,
Štoś paŭstaci choča;
Pierażytaś hniecca, kruŭycca,
Novy świt ŭpačoča.*

JANKA KUPAŁA.

Małaja iskračka zdolna raspalić najbolšy pažar; z drabniutkaha jak mak ziarniaci vyrastajuć lasy-puščy; prad dumkaj praŭdy i viery ŭstupaje stal, ahoń i ŭsiakaja ziamnaja siła; a słowa... Słowa z vusnaŭ paeta-praroka roŭnaznačna prarocstvu — žyćcia abo śmierci celnych narodaŭ. Niaźbitaja heta praŭda!

I naš biełaruski narodny prarok, J. Kupała, u słowach vyšej pryviedzienych, prad 20-ćma ŭžo z lišnim hadami, pradbačyŭ i apavieściŭ „Śvitańnie“ našaha narodnaha žyćcia, kaniec „pierażytaści“ i „šopat“ „novaha świtu“...

I sapraŭdy, jak-ža ŭsmat źmianilaŭsia na biełaruskim poli za hetych apošnich 20 hod časul Kolki i jakija źmieny na nivie palityčnaj, hramadzkej, kulturna-prašvietnaj, relihijnaj!...

Adno tolki adzinaje pole, adziny zahončyk publičnaj biełaruskaj pracy staic' u nas dzirvanom dahetul: niama nikoha na zapuščanaj nivie pracy haspadarčaj. Nad hetaj niŭkaj „svitańnie“ jšče nie nastupiła, tut jašče „cicha“, tut ciemra, u katoraj vobmackam tolki sapraŭdy „štoś varuŭycca, štoś paŭstaci choča“...

Paŭstanie?..

Voš pytańnie, ab jakoje raźbivalisia dahetul najlepšyja našy pažadańni. Bo-ž usiakaja tryvałaja praca, usiaki pačyn ludzki na ziamli musiec' miec' padstavy haspadarčyja. I sučasna je haspadarčaje lichalećcie, jakoje davialo biełaruskuju vioskŭ prosta da žabračaj torby, u značaj miery pahłyblajecca imienna dziela taho, što naša haspadarčaje žyćcio dahetul viadziecca pastarašviečku, vobmackam i ŭ adzi-nočku.

Zdavalasia-b mo' niekamu, što sama biada i ciarpieńni ludzkija navučač nas „žyc' na šviecie“. U narmalnych časach i varunkach, kali-b rovień kultury biełaruskich narodnych masaŭ byŭ na naležnaj vyšyni, takoje žjavišča sapraŭdy mahło-b nastupic'. U nas adnak dziejecca naadvarot; u nas biada nia vučyc', a tol-

ki zaŭaniaje ludziej u zababonnaje padziemielle. Ad hetaha ciažar žyćcia jašče pavialičvajecca. I tak u kruhavuju...

Ciažkaje pałažeńnie! Ale, kali zvažyc' usio, što ŭ haspadarčym sensie ŭ nas robicca, — a na dałšuju metu ŭ pozytyŭna-haspadarčym sensie nia robicca ŭ nas siańnia ničoaha, — dyk sapraŭdy dzivicca tolki treba, jak śmieje chto i padumać navat, kab było jnačaj. To-ž jak śviet-śvietam, ničoaha samo saboj nia robicca: jakim-ža pravam tady chacieli-b my miec' vyniatok i to imienna ŭ žyci haspadarčym, jakoje siahońnia jakraz pakazałasia badaj najciažejšym i da paznańnia, a tymbolš — da pakiravańnia?!

Školy štohod vykidajuć sotni i tysiačy moładzi: kolki hetaj moładzi maje siakojeta-koje choć-by pryhatavańnie da haspadarčaha žyćcia, u katoraje, volaj ci niavolaj, a ŭsioroŭna ŭciahnienaj byc' musiec'? A što-ž havaryć ab „šeraj masie“?..

I jak pašla ŭsiaho hetaha možna jšče dzivicca, što ŭ našym haspadarčym žyci ŭsio — „z ruk von?“ — Prosta treba skazać, što było-b niedarečnašciu, kali-b było lepš. Pryroda adnak niedarečnašciaŭ nia cierpic', koryguje (papaŭlaje) ich, a nia raz i złosna mścicca. Bolšaj-ža niedarečnašci jak čakać, kab niechta pryšoŭ i darma budavaŭ nam dabrabyt, chiba i byc' nia moža. A ŭ nas jana jość. I zatym tak niezajzdrosnaje naša haspadarčaje žyćcio.

Što-ž tady rabić?

Najvažniejšaj badaj — nie kaniešna samovolnaj — pryčynaj našaj hality siańnia jość toje, što my sami stajom voddal haspadarčaha žyćcia i zhary byccam adkazvajemsia ad učašcia ŭ vyhodach hetaha žyćcia na svoj-ža računak. Pakul adnak hetaha nia staniececa, pakul nie rašymsia haspadaryć sami, datul budziem nie haspadarami, ale tolki kutnikami, batrakami,

Na hetkujy spravy patrebny adnak kapitaly: materyjalnyja i duchovyja. Nie sakret, jak ciażka ciapier z hrašmi, ale ludziej — duchovy kapital — mieć možna davoli. Ich treba tolki sabrać, parazumiecca z imi, rastlumačyć, vyklikać u ich zrozumieñnie spravy i *dobruju volu*. A tady znojducca i srodky materyjalnyja.

Časopiš našy „Samapomač“ zakładajem z tej pieradusim metaj, kab zrabić sprobu paznachodzić u Zach. Bielarusi i paviazać z saboj dremlučyja ũ adzinoctvie siły, jakija nia stracili jšče zdolnaści dumać pahaspadarsku i pavodle hetaha pastupać. Kličam da hetaha ũsich. Mocna vierym, što takija adzinki ũ nas jošć i jany adkliknucca, bo-ž heta narodny abaviazak kožnaha šviedamaha bielarusahramadzianina. Supolna musim radzicca, supolna pracavać i supolna adzin ad druhoha vučycca.

Dašaj metaj „Samapomačy“ jošć haspadarčaje ũšviedamleñnie šyrejšych narodnych masaŭ, pieradusim viaskovych, i pašyreñnie siarod ich znajomaści haspadarča-ziemlarobskaj techniki.

Patreba takoj pracy ũsimi adčuvataisia ũžo ad šmat hadoŭ. Pačynajem jaje ciapier. Samoha zapačatkavañnia adnak jašče nie chapaje: treba ũ pačataj pracy *vytryvać*. Nichto ũ adzinočku na heta niazdolny, ale *supolnymi siłami*, choć-by i najmienšymi, ale *vytryvalymi*, dakanać možna šmat. Bo-ž i kapli vady prabivajuć hranitny kamieñ.

Pačynajem naša vydaviectva ũ čas najvyšejšaha napružeñnia ũ nas haspadarčaha kryzysu. Skazaŭ niechta adnak, što najlepšyja pačyny ludzkija rodziacca a hadzinie dvanaccataj. Kab-ža i naš pačyn byŭ pačatkam lepšaj

Kudoj išci?

U papiaredniaj staćci była naznačana meta, da katoraj majem išci: padniaćcie na ũlasnyja nohi bielaruskaj narodnaj haspadaiki. Tut koratka zatrymajmasia nad pytañniem: kudoju, jakimi šlachami treba da hetaj mety jšci.

Kab adkazać na heta pytañnie, treba zrazumieć hašaŭniejšyja pryčyny, jakija daviali da nieaplatnaści najvažniejšy naš varstat pracy, ziemlarobstva.

Kruhom siañnia havorycca ab h zv. haspadarčym kryzysie; h. zn., što ũsiakaja amal ludzkaja praca, kožny ludzki haspadarski pačyn mienš ciapier aplačvajecca, čym aplačvaŭsia dahetul. Z usich adnak vidaŭ ludzkaj pracy najbolš paciarpieła ad kryzysu i da siahoñnia cierpić ziemlarobstva (sielskaja haspadarka). Dziela taho adnak, što ziemlarobstva žjaŭlajacca asnaŭnoj składovaj sučastkaj ahulna-narodnaj haspadarki i z jaho biespasiaredna, a tymbolš pasiaredna žyvie najbolšaja časć ludziej na šviecie (na Bielarusi bolš 90 procentaŭ!), dyk jasna, što pakul ziemlarobski stan nia stanie na nohi, datul i ũsio inšaje budzie nia dalej hranicy žyćcia i... šmierci. Slovam, ahulnaja paprava nie nastanie raniej paprawy ũ ziemlarobstvie. Heta siahoñnia ahulna pryznajacca

doli dy spoñniŭ mnohaletniuju dumku-mryju *ab padniaćci na svaje nohi bielaruskaj narodnaj haspadarki!*

Spoñnim heta, kali patrapim być družnymi i vytryvalymi.

RED.

Я. Косаўскі:

(1)

Для бліжніх.

Драма ў 4-ох дзях.

(З украінскай на беларускую мову тлумачыла Г. Ш.).

ДЗЕЙНЫЯ АСОБЫ:

МАРЫСЯ ВАРЦІХА, каля 40 гадоў.

МАКСІМ, другі ейны мужык.

АЛЯКСЕЙ, дзядзюк

СЬЦЯПАНКА . . . | Марысіны дзеці ад першага

ЯНКА | мужыка.

АХРЭМ, дзядуля, каля 70 гадоў.

НАСЬЦЯ, ягоная ўнучка, дзеўка.

ТРАХІМ, Ахрэмаў паробак, стары, крыху глухаваты.

ГАЛАВАТЫ, вайт.

ЗЬМІТРОК, ягоны сын, дзядзюк, апануты па

гарадзкому.

ЯНКЕЛЬ, карчмар, 50 гадоў.

РАДЗЮК, селянін, 50 гадоў.

РЫГОР, дзядзюк, Аляксеяў таварыш. Хлапец, дзядзючаты, дрывасекі ў лесе, сяляне.

Д З Е Я І.

(У Марысі ў шаце. Абстаноўка небагатая. На стале ляжаць зложаныя кніжкі).

ЗЬЯВА І.

Марыся (сядзіць ля вакна і прадзе):
Не дарма кажуць, што як чалавек у мала-

дых гадох не бядуе, дык на старшыя гора зазнае. Пражыла я з сваім Іванам у дабры і згодзе. Усе людзі зайздравалі, як мы жылі ў дастатках і любові. Ды згінуў на вайне. Колькі я ўжо сьлёз выліла ды колькі гора без яго зазнала. Горка было самой з дзеткамі ды цяпер яшчэ цяжэй з гэтым п'яніцай. І нашто я сьвет сабе вязала? Дзе мае вочы былі?... І людзі, адны радзілі, а другія адраджывалі, а дзядзька Ахрэм дагэтуль гневаецца. І ўсё мне здаецца, што Іван з тамтага сьвету мяне праклінае... Ой, ня трэба было мне гэтага замужства, ня трэба. Ды што-ж, — калі гляну, бывала, на тую дробную дробязь, што я пачну з імі ў сьвене?... Аляксеяў ужо большы, ды нейкі слабаваты ўдаўся. Цэлы дзень над тымі кніжкамі сядзеў-бы. Ні сілы ў яго, ні здароўя. А гаспадара трэба! Яшчэ каб мужык быў, як другія, і дзеці яго за бацьку мелі-б і людзі шанавалі-б. А так... Да работы ніякай ня возьмецца, а цэлы Божы дзень у карчме куты выцірае. Яшчэ нячыстая мяне пад'юдзіла палавіну гаспадаркі апісаць. Мая яна. Думаю, хай сабе, хто захоча працаваць на чужых дзядзючаты? А тут табе й помач. Як гляну на садок, што нябошчык загадаваў, дык сьлёзы за горла ду-

i z hetaha paviniem być vyvad, što pierš za ūsio treba ratavac ziemiarnobstva, bo ū hetym jość pačatak haspadarčaha dabrabytu dla kožnaha čalavieka.

Što-ž takoje tady stalasia, što ziemiarnobstva raptam nia tolki samo pierastała aplačvacca, ale paciahnuła za saboj da nieaplatnaści i ūsio inšaje?—Budzie heta jasnym, kali ūciamim sabie, čym było ziemiarnobstva prad 100 choć-by hadami i jak jano raźvivalaśia da siahoŋniašniaha dnia.

Haspadar-ziemiarnob tych dalokich časoŋ vyrablaŋ u siabie doma ūsio, što tolki ū haspadarcy patrebavaŋ, a znača — „i chleba i da chleba“: nia tolki ūsiakuju ježu, ale i vopratku (tkaniny-samadziely, skury), abutak, usiakuju haspadarskuju snaść, słovam — usio. Čaho ū haspadarcy było nadbytak, možna było lohka pradać susiedu i biez pierakupščyka atrymać za pradanaje hetulki, kolki sam susied płaciŋ...

Z časam adnak, kali pačaŋ raźvivacca promysiel, stała i ziemiarnobstva napadablivacca da jaho, stała cikavicca nia tolki samoj vytvorčaścij, ale i zbytam (pradažaj). Sprava ū tym, što zdalnjejšyja ziemiarnoby vyrachavali, što i im, padobna jak i fabrykantam, vyhadniej ahraničycca: adnym — da pradukavaŋnia chlebvinaŋ, druhim — da hadavaŋnia skaciny na miasa, trecim — na małako i h. d. Zrazumieła, što hetkaja masavaja adnastaronnaja vytvorčaść mahła dobra aplacicca tolki tady, kali jana dobra pradavalaśia. Dziela hetaha i dabrabyt ziemiarnoba pierastaŋ zaležyć ad uradžaju ci nieŋradžaju, a ūsiocela zavis na susiom nieŋlavimych dla raściarušanaha ziemiarnoba

kaprysach rynku: usio pačalo zaležyć ad taho, kolki hrošaj dastanie na rynku ziemiarnob za svaje pradukty i kolki musić sam płacić za pradukty fabryčnyja.

Hetak apynušsia ziemiarnob u klaščach h. zv. hrašovaj haspadarki, datarnavanaj da žyćcia fabryčnaha. Ziemiarnobstva adnak, jakoje ad samoha pačatku ūžo nie mahło sabrać u adno miejsca hetulki hrašej, jak heta zmahli rabić fabryki, ad hrašovaj haspadarki pačalo padupadać, až u našyja dni amal pierastała i isnavac jak žyćciazdolny varstat pracy. Dabili ziemiarnobstva: 1. niaŋmiełaść ci niemahčy-maść masavaha vyrabu adnastajnych praduktaŋ (tavanaŋ), 2. niepryhatavanaść samych ziemiarnobaŋ da samadziejnaha zbytu svaich-ža vytvoraŋ (tavanaŋ) i 3. biazmierny łancuh pryvatnych, niezaŋsiody sumlennych pierakupščykaŋ, jakija addzialajuć vytvorcu ad spažyčca i biaruć za svajo pasiarednictva vysokija, najčaściej nieapraŋdanyja baryšy.

Skasavac hetyja try pryčyny i byt ziemiarnoba biazumoŋna palepšycca.

Čto-ž da hetaha adnak voźmiecca, a ūziaŋšysia — zrobić?

Nichto inšy, jak tolki sam-ža zacikaŋleny naš bielaruski sielanin-ziemiarnob. Treba tolki, kab heta zacikaŋleŋnie było pakiravana na naležnyja tory: na sviedamaść siły ū hurcie, u hramadzie. Paadzinočny čalaviek moža jšče padymać techniku vytvorčaści ū ziemiarnobstvie, ale kłapacicca ab naležnym zbycie, a hetym samym i ab aplatnaści ūsiej ziemiarnobskaj vytvorčaści paasobny čalaviek nia moža: jon na heta za slaby i da taho—jon rynku nia znaje.

Ab usim hetym musić pakłapacicca hurt,

шаць. Марнее ягоная праца... Пяць год спыняў мяне дзядзька Ахрэм ад замужства, а я дыкі не паслухала... Мне ўсё нябошчык Іван становіцца прад вачыма і пытае, нашто я скрыўдзіла дзядзей... О, даруй мне, Госпадзе!

ЗЬЯВА 2.

(*Уваходзіць Радзюк*).

Радзюк: Слава Богу!

Марыся: Слава на векі!

Радзюк: Адна ў хаце? Пэўна мужчыны паехалі ў лес? Бачу сьлед з панадворка.

Марыся: Дзе там у лес. Яно трэба было-б і ў лес, няма чым тапіць у печы. Павёз крыху збожжа ў места. Жыд падаў за доўг. Набраў, набраў п'яніца ў яго, а я нічога ня ведала. Сядайце.

Радзюк (*сядае*): Нашто-ж вы яму так пазваляеце? Дый Аляксея ужо ў гадох.

Марыся: Што я зраблю, суседзе? Сама завініла, што ўвяла п'яніцу на гаспадарку. Здавалася мне, што раблю добра. Гаспадарка якая была, дык была, але ўсё патрабавала гаспадара, ды ён вась як гаспадарыць... Перад людзьмі мне стыдна. Спачатку я хваліла, абманывала людзей. ды людзі не сьляпя, пабачылі, пазналі.

„Вось Марыся выйшла“ — гаварылі і гавораць. Яшчэ на няшчасьце палавіну гаспадаркі запісала. Хацела яму ніўку даць, гэну, пад лесам. Але ўпёрся: „як твае дзеці падрастуць, я ў полі паміраць ня буду“. — І паслухала. Цяпер толькі мучыся і дакараю сябе за сваіх дзядзей.

Радзюк: А праўда, а гдзе-ж дзеці?

Марыся: Аляксея гдзесь на двэрэ, ці можа пайшоў куды, Сьцяпанка паехаў з ім у места, а наймалодшы ў школе.

Радзюк: Вы Аляксея ажанілі-б. Можна ён, як ажэніцца, возьме ў рукі старога, не дазволе так руйнаваць працу.

Марыся: Ды ён і так, як можа, стараецца. А жаніць яго... аб гэтым я йшчэ ня думала. Ды як у хату браць жонку? На такую бяду?! Я й сама не хацела-б. Яшчэ дзякаваць Богу, што ён разумны ды цярплівы ўдаўся, заўсёды ўступіць войчыму. Ня хоча сваркі ў хаце, дый мяне ўважае. Добрае дзіця, але беднае праз мяне. Ён можа праз тую грызьню й здароўя ня мае. Ды што й казаць, пры такіх дастатках...

Радзюк: Шкада мне вас, Марыся, з дзеткамі. А Максіму, відаць, нічога не па-

hramada, arhanizacyja samych-ža ziemlarobaŭ. Tam bo tolki tvorycca takaja siła, jakoj nielha kupić ni za jakija hrošy, a jakaja budavała i buduže narodnaje bahaćcie ūsich kulturnych narodaŭ na śviecie. Hetu siłu ludzkomu dabravolna arhanizavanamu hurtu daje duch samapomačy, apiertaj na vyprabavanych asnovach kooperacyi. Na kooperatyŭnaj samapomačy budavali zrubby svaje samabytnaści ūsie narody naviejšy chasaŭ, na hetaj-ža samapomačy musić apiercisia i naš Narod bielaruski.

Slovam, na pastaŭlenaje spačatku pytańnie, kudoju jści?—možam i musim adkazač, što pojdziam ślacham kooperatyŭnaj samapomačy.

Ab tym, jak kooperatyŭnuju samapomač u ziemlarobstvie zastasavač, pahavorym u nastupnym numary „Samapomačy“.

A. K.

Z apošnich padziejaŭ.

Dla celaści i dapaŭnieńnia vyšejskazana ha treba skazač sloŭ paru i ab apošnich bielaruskich padziejach u Vilni, jakija byli robleny z metaj ażyćciovič naša hashadarčaje žyćcio ū Zach. Belarusi i jakija ūkosna daviali da sarhanizavańnia našaha vydaviectva.

Dumka ab sarhanizavańni bielaruskaha haspadarčaha žyćcia, praŭda, doŭha nie znachodziła svajho ździejśnieńnia; jana adnak ni na chvilinu nia schodziła z paradku dnia ūsich dumajučy ch bielaruskaŭ. Hetak, miž inšym, apynułaŭsia jana viasnoj 1931 h. na paradku dnia i ū vuziejšym kružku vilenskaj bielaruskaj moładzi, što pakončyła vyšejšyja školy

i apynuŭšysia siarod svaich-ža masaŭ, svaje pa znańni i siły chaciela zastasavač na praktycy. Była da dyspozycyi dobraja vola, była viera, byli ludzkija siły, nie chapała hrašej i... žyćciova ha daznańnia, praktyki. Praca adnak była pačata z dobrej vieraj, što na haspadarčym poli ūdasca zlučyć usio, što ū Vilni jość bielaruskaje i žyvoje. Adbylisia z hetaj metaj niekalki konferencyjaŭ, jakija, na žal, pakazali i pierakanali, što namiečany m ślacham „lučeńnia“ i „hadžeńnia“ daloka jści nielha. Jašče ničoha nia było зробlena, a tut užo pasypalisia rachunki supracoŭnictva: hety choča adno, heny — druhoje, usie razam chacieli-b čaho i dobraha, ale z miejsca ani ruš. Treba było vybrany ślach pakinuć.

Inačaj sprava pradstaviłaŭsia na wioscy. Sarhanizavanyja za leta i zimu 1931 h. para dziesiatkoŭ publičnych referataŭ ab kooperatyŭnaj samapomačy na bielaruskaj wioscy znajšli družny i spahadny vodklik. Kudy tolki zdarylasia dabryč i rastlumačyć ludziam, čaho možna ū hurcie dapracavacca, usiudy było adno žadańnie, „kab-ža hetak i ū nas!“ Heta navialo nas na dumku, što kali nie ūdałosia „dahavarycca“ i „zlučyć“, dyk nielha nie papraba-vač tuju-ž rabotu ładzić žnizu, z samych-ža miascoŭ, samatužna.

My na hetu pracu rašylisia i kličam da jaje ūsich. Chto-ž mima taho z nami nia pojdzie, adno prosim — nam nie pieraskadžač!..

Da hetkaj pracy treba ūśviedamić nie dziesiatki, ale sotni i tysiačy našych wiosak i miastečak. Treba vyklikać zacikaŭleńnie i zrazumieńnie ahulnaje. Žyvym slovam hetaha zrabitič nielha, bo heta pieravyšaje siły čalavie-

мога. Ён гатоў сваю палавіну прадаць, ды гдзесь заваліцца пад лаву.

Марыся: Ой, гэтага-ж я найбольш і баюся. У людзей сусём іначай. Узяць Білюка: і да дзяцей прыхінуўся, акуратны, шануе жонку й дзяцей. Ніхто й не падумаў-бы, што гэта другі муж. А мой усё адным збывае: „я на тваіх дзяцей працаваць ня буду“. — Вось сянья ня ўстаў рана: „я паеду ў места“, — кажа. Пытаюся, чаго, а мне ўжо суседзі раней казалі, што Янкель падаў яго за доўг, а я ўдаю, што нічога ня знаю. Кажу, што павязе прадаваць збожжа. А тут хлопцы йшчэ перад сьвятам трохі абмалацілі ды паставілі ў каморы. Кінулася я на яго і кажу: „Ня дам ані зярняці. Напіў у жыда, а цяпер з майго ды маіх дзяцей поля хлеб будзеш прадаваць!... Недачаканьне тваё!“ Успакоіўся ён, ужо не паедзе. Выйшаў на двор, а мы з Аляксеем радзімся, што рабіць. Жыд памалу загаспадарыцца на палове гаспадаркі. „Няхай вязець, — кажа Аляксей, — мы з хлебам яшчэ неяк дамо сабе раду. — І павёз. І думаеце, што на гэтым будзе канец?“

Радзюк: Вы прыкажэце жыду, каб больш яму ў доўг не даваў.

Марыся: Ня слухае, я ўжо казала.

Радзюк: А як Ахрэм? Нічога вам не парадзіць?!

Марыся: Ды гдзе там. Загневаўся яшчэ ад таго часу, як я выходзіла замуж. Не хацела яго паслухаць, дык цяпер у вочы яму стыдна глянуць.

Радзюк: А... ня ведаю, ці праўда, ці не, чуў я... так, мае дзяўчаты гавораць сабе, што ваш Аляксей штось на хутар замысьляе, да Ахрэмавай унучкі.

Марыся: Гэтага ня ведаю. Здаецца, што ён туды нават не паказваецца. Ды гдзе-б яго на такое багацтва хацелі.

Радзюк: Ня знаю, чуў так. Ды дай яму, Божа! Там ёсьць на чым жыць. І Насця нічога сабе дзяўчына.

Марыся: Хацела-б я яго аддаць у прыймы. Але, калі-б у такое мейсца... Няхай-бы не глядзеў на такую бядноту.. Вось нядаўна клікаў паліцыянт нясыці падатак. Плаці, а чым?!-Узноў трэба будзе жыць травой.

Радзюк (устам): Ну, пасядзеў трохі, пайду ўжо.

Марыся: Пасядзецце! А зараз Максім з места над'едзе. Можна вы яго як славамі напамніце.

Siła kooperacyi ū cyfrach.

Pavodle statystyčnych abličeńniaŭ, u 1928 h. na celym ŭświecie było 368.003 kooperatyvaŭ zlučanych u sajuzy. Hetyja kooperatyvy abymali ū sabie 74.800 291 slabraŭ (ludziej).

U Polšcy ū kancy 1929 h. było ŭslaho 17.476 kooperatyvaŭ, ale abjadnanych u sajuzach — tolki 11.239.

Hetyja kooperatyvy ū Polšcy byli abjadnanyja u 21 revizyjnich sajuzach, z čaho było: polskich — 11, ukraińskich — 1, niemieckich — 5, żydoŭskich — 3 i rasiej-skich — 1.

Ŭłasnaja majemaść (pai i fondy) usiŭh kooperatyvaŭ u Polšcy za 1928 h. abličalasia na 153.738.000 zł., a aščadnaściovyja ŭklady ū kooperatyvach za toj ža čas abličalisia na 212.472 000 zł. Samyja-ž kooperatyvy vydali pazyčak za 1928 h. 300.992 000 zł.

Z pavyžšaha viđač, jakimi sumami varočaŭe abjadnanaja kooperacyja narodaŭ. Nielha nie zaŭvažyć pry hetvm, što ŭsie kooperatyvy pracujuć nie ŭdžynočku, ale zlučanyja ū nacyjanalnyja sajuzy: palaki — u polskija, ukraincy — ū ukraińskija, niemcy — ū niemieckija i h.d.

Dla dobra samych-ža siabie treba kab i bielaru-skija kooperatyvy nla blukalisia paadžynočku, a pastaralisia čymchutčej arhanizavać svoj ŭłasny Sajuz bielaru-skich kooperatyvaŭ.

ka. U pomač hetamu patrebna slova drukavana-je: knižka, hazeta. „Samaromač“ budzie hetamu služyć u pieršuju čarhu.

Kamu „dana piaro“, uspamažy nas svajej radaj pišmienna. Čhto maje mahčymaść, žbiary choć pa kolki hrašoŭ ad susiedziaŭ na naša vydaviečva.

A Vy, Pavažanyja čytačy i šeryja pracau-niki na wioscy, pryjmiecie našy dumki za svaje i niasiecie ich ad chaty da chaty, ad wioski da wioski. Ŭsiudy viaścicie, što dabrabyt naš u nas-ža samych.

Adzin z 5-ciocŭ.

Радзюк: Я да Аляксея. Мож-б ён заўтра памог мне каля машыны. Малаціць хачу.

ЗЬЯВА 3.

Янкель (*уваходзіць*): Памажы Божа!

Радзюк: А вось і Янкель! Што-ж нам новага скажа.

Янкель: А гдзе-ж ваш Максім, Марыся?

Марыся: Нашто вам Максім?

Янкель: Маю да яго інтэрас.

Марыся: Скажэце мне, гэта ўсё роўна.

Янкель: Не, мне гаспадара трэба.

Марыся (*я влосыць*): Ой, зрабіў ты, Янкель, з яго гаспадара. Бадай-жа ты са сваімі бахурамі так дагаспадарыўся, як ён гаспадарыць. Ты думаеш, што я заўсёды з дзяцьмі буду на п'яніцу і на цябе працаваць?

Янкель: Ну, вы, Марыся, ня злуйцеся! Калі-б вы далі камусь сваю працу, дык вы не дамагаліся-б? Я маю дзяцей. Я й так яшчэ добры, што так доўга чакаю.

Марыся: Дык, я-ж нічога. Кожны чалавек мае права жыць. Але на што ты яму даеш на павер. Ты-ж знаеш, які з яго гаспадар?

Міжнароднае Сьвята Ашчаднасьці (На дзень 31 кастрычніка).

У 1924 годзе 31 кастрычніка, у Мілане (Італія) першы раз было арганізавана няведамае да таго часу Сьвята Ашчаднасьці. Думка гэта адразу знашла прызнаньне і ў іншых народаў. Дзеля таго сьвяткаваньне само з году ў год пашыралася ўсё на дальшыя і дальшыя краі, так што сягонья дзень 31-га кастрычніка лічыцца ўжо Міжнародным Сьвятам Ашчаднасьці. З гэтае прычыны і сёлета ўвесь культурны сьвет прыгатаўляецца да дня 31-га кастрычніка, як Сьвята Ашчаднасьці, каб яго належна адсьвяткаваць.

У чым-жа тады значэньне гэтага Сьвята, а ўласьціва — значэньне самой ашчаднасьці, як для паасобнага чалавека, так асабліва для жыцьця цэланароднага, а нават — сусьветнага?

Чым для падтрыманьня жыцьця расьціны ёсьць сок, для жыватвора — кроў, для ўсяго жывога — сонца і цяпло; тым для гаспадарчага жыцьця зьяўляюцца засобы матэрыяльныя, капітал, будзь ён у форме грошаў, ці якіх іншых прадукцыйных сродкаў.

Да Сусьветнай вайны такіх сродкаў было паддастаткам. Вайна аднак ня толькі праглынула гэтыя запасы, але падкасіла здольнасьць вытвараньня іх на шмат гадоў наперад.

Гэткім парадкам пасьляваенная сусьветная гаспадарка апынулася быццам птушка з падрэзанымі крыльямі: усё бачыць, усё

Янкель: А чаму-ж я не магу даваць? У мяне ўсе роўныя. Я Максіма знаю, дык і даю.

Марыся (*ўстае*): Слухай, Янкель! Сяньня ён павёз збожжа ў места на сплату доўгу. Але гэта апошні раз! Разумееш?! — Больш, каб ты мне не дапамінаўся аніякіх даўгоў!

Янкель: Хіба-ж я вас за доўг чапаю, або прашу каб бралі на павер? Але свайго я ўсё-ж не дарую.

Марыся (*пагражае, у яе ў руках нож*): Ой, недачаканьне тваё, каб табе дасталася праца майго бацькі!

Янкель: Ну, я сам не патрабую, але людзі могуць забраць. А грошы ўсе аднолькавыя.

Марыся: А ты, жydзюга! — Каб ты да рана не даждаў: Ты йшчэ будзеш у маеі хаце ў вочы наругацца? — Марш мне з хаты! (*блясць в ножам ва Янкелям, які ўцякае з хаты. На дварэ чуваць бражаньне сабак*).

Янкель: Ну, ну, пабачым!

(*Далей будзе*).

разумее, хоча ляцець, а ня можа. Пры гэтых вась варунках сьвятлейшыя людзі паказалі на новую крыніцу багацьця і растлумачылі сьвету, што растрачаныя і змарнаваныя вайной матэрыяльныя запасы можна адбудаваць толькі пры помачы ашчаднасьці, якая вучыць жыць ня толькі сьгодняшнім днём, але так-жа прадугледжываць будучыню і паводле гэтага паступаць.

Ашчаднасьцю прыватнаю забясьпечываюць сабе будучыню паасобныя людзі, я ашчаднасьць агульная здольна сабраць вялікія сумы, якія могуць ажыцьцёвіць усе віды гаспадарчага жыцьця. Асабліва-ж цэннай ёсьць ашчаднасьць для коопэратыўнага пачынаньня: дзякуючы ёй дробныя земляробы становяцца ўласьнікамі вялікіх прамысловых прадпрыемстваў, работнікі атрымоўваюць працу і заробтак, а ўсе разам перастаюць быць слабымі і незараднымі.

Гэта, а таксама і моральную выпраўку найшырэйшых масаў маючы на ўвесе, італьянскія праваднікі ашчаднасьцёвага руху прад 9-цю гадамі аб'явілі дзень 31-га кастрычніка як Сьвята Ашчаднасьці. Дзень гэты пастаноўлена пасьля па ўсім сьвеце штогоду выкарыстоўваць на тое, каб найшырэйшыя народныя масы абзнаёміць з мэтамі і заданьнямі ашчаднасьці.

Мы, беларусы, ня маем сьгодня магчымасьці склікаць многалічныя народныя сходы, каб тлумачыць і радзіць аб істоце і спосабах ашчаднасьці. Гэта ня знача аднак, каб ашчаднасьць для нас ня мела значэньня. Наадварот, яна ня толькі мае для нас значэньне, але яна мае ў нас і будучыню. Трэба толькі крыху ўсьведамленьня. Прыгледзьмося-ж да гэтага бліжэй.

Што разумее наш чалавек пад словам ашчаднасьць? — Звычайна, — адкладаньне

„на чорную гадзінку“ лішняй капейкі. Тымчасам сапраўдная ашчаднасьць далёка не агранічваецца гэтым, большым ці меншым, але заўсяды пагалоўным, агульным адкладаньнем грашэй; яна сягае далёка глыбей у чалавека, быццам у ягонае нутро. Ашчаднасьць, апрача грашовай маемасьці чалавека і цэлага грамадзянства, забірае ў сябе так-жа ягоную працу і ягоны час. Дзеля гэтага ня ёсьць праўдзівым ашчаднікам той, хто копціцца для самой толькі залатоўкі, як такой, але спосабамі сваёй гаспадаркі даказвае найбольшую растратнасьць: кепска абрабляе зямлю, позьніцца з працамі, выстаўляе свой інвэнтар на псуцьцё і згубу і г. д.

Таксама ня ёсьць ашчаднікам, хто наракае на безработьце, а ў восеньні і зімовыя доўгія вечары праводзіць час на пустых гутарках і гульнях, або лянуецца днём паправіць дарогі, раскапаць і прачысьціць равы, каб сыцякала непатрэбная вада, або пакідае дзіравымі стрэхі, праз каторыя зацякае і гніе цэлы будынак. Праўдзівы ашчаднік усяго гэтага ўнікае і таму гаспадарка яму „вядзецца“.

Як бачым, ня трэба канешна нават мець адразу грашэй, каб быць ашчадным, але ашчаднасьць да грашэй сама даводзіць.

Ніхто, дзеля гэтага, ад ашчаднасьці адмовіцца ня смее. Ашчаднасьць падносіць адзінкі і цэлыя народы, а заганіцай кажуць, што: „народы, якія ня ўмеюць працаваць і ашчаджаць, мусяць зьнікнуць з твару зямлі“.

Беларусы — народ працоўны. Недарабіліся мы аднак дагэтуль ніякай большай маемасьці, бо — прызнаймося! — ня ўмеем ашчаджаць. Ашчаджайма-ж хоць ад сьгодня, а ашчаднасьць, спалучаная з працавітасьцю, забясьпечыць нам будучыню і асабістую і ўсенародную!

Кч.

Сельская гаспадарка.

Найнавейшыя рэформы ў садоўніцтве.

Неспакойны людзкі дух, будучы „бітым“ падчас сьняняшняга крызысу ў адным мейсцы, шукае нагароды ў мейсцы другім. Неапатнасьць польнай і жывёлагадаўлянай гаспадаркі зварачвае ўвагу лепшых гаспадароў у бок агародніцтва і садоўніцтва і аб гэтым сьняня поўна гутарак у фаховых кніжках і газетах.

Варта прыгледзіцца да гэтага і нам.

Згодны ўсе сьняня, што замала дагэтуль цанілася ў нас значэньне гародніны: апрача капусы, бацьвіньня, часам — морхвы, нічога іншага на стала нашага вяскоўца дагэтуль нельга было спаткаць. Тымчасам вельмі лёгка галаваць значна больш спажывнай гарод-

ніны, як шальбабон (фасолю), памідоры, каліяфіоры і інш., пад якія прыгодна амаль кожная зямля, з выняткам хіба толькі сыпучых пясчоў і жвіру.

На асаблівую ўвагу заслугоўвае садоўніцтва, якое за апошнія 30 гадоў зрабіла вялікія поступы, асабліва ў Англіі, Амэрыцы, Даніі і Швэцыі. Гэты поступ датыча пераусім падбору садовых дрэўцаў і спосабу іхняга саджэньня.

Дагэтуль, як ведама, за лепшыя ўважаўліся дрэўцы старэйшыя — прынамся 4—5 гадоў — і вышэйшыя; ямы пад веснавое саджэньне капаліся ўвосені, а пад васеньняе —

вясной. Разьмеры такой ямы былі вялікія і зямля каля карэньняў пакідалася пульхай.

Сягонья погляды на ўсё гэта змяніліся. Сягонья кажуць, што садзіць дрэўцы трэба толькі маладыя, двух, найвышэй — трохгадовыя. Ямы пад новасаджане дрэўца капаюцца цяпер прад самым саджэньнем, а разьмер гэтае ямы разрахованы так, каб у ёй маглі зьмясьціцца толькі карэньні дрэўца. Трэба высьцерагацца закопыванья саджаных дрэўцаў за глыбака. Затое трэба старанна і цесна ўбіваць зямлю каля карэньняў. Знаўцы паказваюць, што дрэўца пры ўсякім перасаджываньні перажывае тоесмае, што жывы арганізм чалавека ці нейкай жывёлы — пры опэрацыі: пасья опэрацыі патрэбны добры (цесны) бандаж, а пасья перасаджыванья — *цеснае ўбіваньне зямлі кругом*.

Справа абразанья карэньняў пры перасаджываньні прадстаўляецца гэтак: на вельмі добрых глебах і пры аднагадовых ушчэпах можна карэньні амаль сусём абразаць. Але бесьпячней ёсьць здаволіцца абразаньнем карэньняў толькі тады, калі яны пакалечаны, або калі некаторы з іх так доўгі, што дзеля яго трэба было-б капаць сумысьля вельмі шырокую яму: у такіх разох можна сьмела гэтакія карэньні сусём абразаць, а рэшту — пакідаць цэлымі, або абразаць да паловы — усё роўна. Цеснае ўбіваньне зямлі каля карэньняў заўсяды астаецца правілам.

Што да абрэзываньня каронаў ушчэпу, дык тут справа крышку іншая і кіравацца трэба гэтымі правіламі:

а) пры маладых, найвышэй трыгадовых ніскапенных (30—50 см.) ушчэпах, саджаных вясной, карона прырэзваецца пры самым саджэньні, а пры гэтакіхсамых ушчэпах, але саджаных увосені, прырэзываньне кароны адбываецца ў найбліжэйшую вясну;

б) пры старшых вы сокапенных ушчэпах трэба ўстрымацца ад адначаснага з перасаджываньнем прыразанья і прырэзываньня толькі цераз год пасья перасаджыванья.

Кароны старшых садовых дрэваў мусяць быць таксама час ад часу прырэзываны, каб лягчэйшы быў доступ туды сьвятла і цяпла: ад гэтага залежа мноства завязяў, а таксама вялікасьць, смак і выгляд самой садовіны (яблыка ці йгрушкі). Толькі з прырэзываньнем кароны старшых дрэваў трэба быць яшчэ больш асьцярожным, чым з прырэзываньнем кароны ў ушчэпаў і кіравацца гэтымі правіламі:

1. нельга праводзіць прырэзываньня, як толькі пачнецца кружэньне сокаў у дрэве (м-ц травень);

2. лепш выразаць за мала, чым за шмат;

3. у першую чаргу выразваюцца сукі сушія, пакалечаныя, узаемна пакрыжаваныя, або такія, якія растуць проці кірунку ўсіх сукоў, а знача — усярэдзіну кароны;

Не прапусьцеце зімавое воркі.

Да найважнейшых працаў у полі ўвосені належыць бязумоўна зімавая, а ўласьціва — перадзімавая ворка.

Вартасьць і значэньне зімавое воркі тлумачыцца тым, што яна быццам адчыняе зямлю на дзеянне марозу і гэтакім чынам папраўляе яе будову (структуру), уклад, сапсуты за вясну і лета. Чым дакладней пранікне мароз у барэзьяную ськібу, тым лепш.

Зямля пасья лета, асабліва-ж у полі, гдзе былі збажжавіны, астаецца вельмі зьбітай. Яе трэба абавязкава зрабіць крупчатай, з малымі дробчэкамі. Робіцца гэта пры правідловым араньні — баранаваньні. Але і мароз мае тую добрую старану, што сам, бяз людзкой помачы, глебу дробіць.

Дзеля гэтага ўсё незасеенае поле трэба на зіму ўзараць і пакінуць у вострай барэзьяне, каб мароз мог лёгка пранікнуць барэзьяную ськібу. Пры незаараным полі марозу ў зямлю дастацца вельмі трудна; трудна таксама дастацца яму і ў зааранае поле, калі яно пасья яшчэ забаранавана. Трэба дзеля гэтага памятаць, што **прад зімой баранаваньне поля ня можна**. Ёсьць гэта адзіны выпадак, калі зааранае поле не барануецца: ува ўсіх іншых выпадках зааранае поле трэба заразжа баранаваньнем, калі яно толькі не за мокрае (ня мажыцца на зубох бараны).

Другой асаблівасьцяй васеньнай воркі ёсьць тое, што яе можна праводзіць (араць) нават пры дажджы.

Апрача таго ўсё незасеенае поле трэба на зіму заараць і дзеля таго, каб вясной не падымаць ужо ральлі плугам. У праціўным выпадку засевам пагражае небясьпека сухамені (засухі): покуль зямля асыдзе, ральля ня можа карыстацца запасамі зімавой вады ў сподзе зямлі і або слаба толькі разьвіваецца, або і сусём гіне.

Словам, усё незасеенае поле мусіць быць на зіму заараным, але незабаранаваным.

К. Гаранашнік.

4. атожалы, частыя пры сьлівах і вішнях, выразваюцца ад самага галоўнага караня дрэва, на каторым яны растуць.

Выразаньне праводзіцца вострым нажом або пілкай; сьлед посьле пілкі трэба выгладзіць нажом і замазаць агароднай масьцяй, смалой ці алеем.

Гэтулькі што да сававодзкай тэхнікі, Аплачальнасьць яе будзе залежыць аднак ад сарганізаванья і забесьпячэньня рынку збыту на вырабленую сававіну.

Але гэта справа ўжо іншая.

В. Р.

Чыстасьць, рух і паветра.

Ніколі ня можна забывацца, аб тым, што жывёла патрабуе, апрача корму і пойлы, таксама быць чыстай, мець магчымасьць руху і доступ чыстага паветра.

Важным гэта ёсьць заўсёды. З тым аднак мамэнтам, як жывёла замыкаецца ў хлеў на зімаваньне, важнасьць гэтага правіла ўзрастае ў некалькі разоў, бо ўлетку, пакуль жывёла мае магчымасьць вольнага руху надворы (на пасьбішчы і інш.), яна сама сябе чысьціць, ужывае вольнага руху і чыстага паветра.

Калі-ж жывёліну запіраюць у хлеў, найчасей — малы, цёмны, вільготны, смуродлівы, — гэта жывёліна раптам апыняецца быццам у вастросе і то ў вастросе бліжэй: руху няма, паветра труючае, а чыстасьць?...

Як усё гэта ўплывае на здароўе жывёлы, нятрудна сабе прадставіць. Трэба толькі адкінуць непараўдзівы пагляд, што быццам жывёла заўсяды больш адпорная супроць усякіх хваробаў, чымся чалавек. Гэткае паняцце зь грунту фальшывае, бо свойская (хатняя, ручная) жывёла незраўнана больш чуткая на ўсякія хваробы, чымся жывёла дзікая, а нават — і сам чалавек.

Самая толькі нястача руху ў жывёлы праз зіму прыводзіць да таго, што гэта жывёла навясну „забываецца“ хадзіць. А што-ж гаварыць на выпадак, калі да гэтага йшчэ далучыцца нястача чыстага паветра, бруд і г.д.

Усё гэта забівае жывёлу, бо абніжае стан ейнага здароўя. А які стан здароўя жывёлы, гэтка з яе і карысьць. Напр. кепска дагледжаная карова дае ня толькі мала малака і мала гною, але з ейнага малака нельга вырабіць і добрых (здоровых, доўгатрывалых) вырабаў (масла, сыра), а гной з-пад такой скаціны мае вельмі малую вартасць. Акрамя таго і сама гэтак дагледжаная жывёла вельмі хутка гібее і гіне.

Дзеля ўсяго гэтага кожны, хто мае якую-небудзь жывёлу і хоча мець з яе карысьць, павінен, між іншым: 1. забяспечыць сваёй жывёле памагчымасьці вялікі, сьветлы, сухі і цёплы хлеў; 2. самую жывёлу прынамся раз у дзень павінен выганяць з хлява на адну гадзіну на двор, а хлеў у гэтым часе старанна праветрыць; звальняе гаспадара ад гэтага абавязку толькі незвычайная сысюжа і завяя. 3. Чыстая жывёла ёсьць найлепшым пасьведчаньнем якасьці цэлай гаспадаркі: пад жывёлу трэба добра сьцяліць, а самую жывёлу, перадусім скаціну і каня, — штодзень старанна чысьціць. Вым'е ў дойнай каровы трэба перад кожным даеньнем абціраць чыстай, сухой сьціркай.

С. Яновіч.

Haspadarčaja chronika.

Suśvietnaje zadaŭžeńnie ziemlarobstva. Ankieta finansovaha kamitetu Lihi Narodaŭ ustanavila, što adzin hektar ziamli pad kaniec 1930 n. abciažany byŭ daŭhami: u Juhaślavii — 59 dolara, u Estonii — 8.12 dolara u Polščy — 10.24 dolara, u Baŭharyi — 10.97 dol. u Rumynii — 14.02 dol., u Latvii — 14.71 dol. i ŭ Madziarščynie — 33.74 dol. Ahulnaje zadaŭžeńnie Polščy na toj-ža čas vynosiła 251 milijon dolaraŭ. — Da siahoŭniašniaha dnia daŭhi hetyja jšče ŭzrašli i paciaželi, bo da ich dalučylisia jšče niasplačanyja pracenty, a platničyja zdolnaści vioski abnizilsia jašče bolš.

Kali končycca kryzys? „L'Europe Central“ piša, što pavodle dumok ekanamistaŭ i pakazańniaŭ proślaści, haspadarčy kryzys u ziemlarobstvie zaciahniecec na daŭžejšy čas, čym u promyšle i patryvae 10,15 a mo i 20 hadoŭ.

Vytryvajem? — Musim.

Novaja čyhunka ad Varapajeva da Druj ŭrešcie kančajecca. Ad 1-ha listapada s. h. maje ŭžo pačacca na novaj linii ruch. Novaja linija lučyć miastečki: Šarkaŭščynu — Novy Pahost i Miory — Druju.

Ceny ŭ Vilni ŭ pačatku m-ca kastryčnika.

ZBOŽŽA: U „Syndykacie Rolničym“ notavalisia za 100 kg: żyta — 16 — 17.25 zł., pšanica — 21—25 zł., Jačmień na krupy — 16—17 zł., bulba — 5.50—6.50 zł., Avios — 13—15 zł.

Bulbu na rynku płacili pa 80 hrašoŭ za pud.

MAŁOČNAJE: Polski Sojuz Kooperatyvaŭ Małačarskich i Jeječnych notavaŭ: masła najlepšaje za kg u hurcie 3.10 zł., u detalu — 3.40 zł., masła staŭovaje za kg u hurcie 2.90—3.20 zł., u detalu — 3.30 zł.; syry z tvarahu („litoŭskija“) za kg u hurcie 2.00—3.00 zł., u detalu — 2.20—3.20 zł., jajki za kapu 4.80—6.00 zł., za štuku 8—12 hrašoŭ.

VUHOL I CEMENT: Vuhol z dastaŭkaj da chaty — 61 zł za tonu (1.000 kg). Vahonami na tavarajstancyi — pa 52 zł; cement — za miašok 50 kg (3 pudy) 5.70 zł, za bočku 180 kg — 22.50 zł.

CEHLA budaŭlanaja ŭstavovaha raźmieru, z dastaŭkaj za 1000 štuk — 50—55 zł.; piečnaja čyrvonaja cehla — 50—60 zł., bielaja cehla — 46—50 zł.; prasavanaja mašynovaja cehla — 90 zł.

Kožny pračytaj!

Dziela ablahčeńnia i abnižeńnia koštaŭ pierasyłki hrošaj na „Samapomač“, na počcie (P.K.O.) založana čekavaje konto. Numar konta 180.485. Pierasyłka hrašej na heta konto adbyvajecca na adsylnym blankiecie (*blankiet nadawczy*) **biaspłatna**.

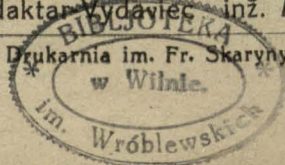
Adsylnyja blankiety našaha konta dałučajucca da hazety. Chto-ž jaho nia maje, toj musić za 5 hrašoŭ kupić taki „blankiet nadawczy“ na svajoj počcie, vypaŭnić (zapisać) jaho, ustavić numar konta 180.485 i razam z hrašmi zdać na počcie dla **biaspłatnaj** pierasyłki.

Adm. „Samapomačy“.

Pišecie ŭ „Samapomač“ karespandedcyi i spravazdačy, jak raźvivajucca pa našych vioskach kooperatyvy!

Redaktar i vydaviec inž. A. KLIMOVİČ.

Belaruskaja Drukarnia im. Fr. Skaryny, Vilnia, Zavalnaja 6—10.

Да беларускіх коопэратываў.

Наша часопісь „Самапомач“ у першую чаргу ёсьць часопісай коопэратывнай і як такая можа зьмяшчаць усякія абвесткі, якія ўставова і статутова забавязываюць кожную коопэратыву.

Дзеля гэтага абавязкам кожнай коопэратывы ёсьць даваць усякія абвесткі толькі і выключна ў сваю беларускую коопэратывную часопісь „Самапомач“.

Памятайце аб гэтым кожны, хто пры-

ступае да арганізаваньня коопэратывы новай і ўстаўляйце адпаведную пастанову ў свой статут. Тыя-ж коопэратывы, якія ўжо існуюць, прымеце адпаведную пастанову і правядзеце яе праз Агульны Сход сябраў Вашае коопэратывы.

Беларускія коопэратывы гуртуецца каля беларускай часопісі.

Рэд. „Самапомач“.

Беларуская Кнігарня „ПАГОНЯ“

па сабевартасьці, а знача найтаней прадае і высылае поштай ўсякія беларускія кніжкі, журналы і газеты.

Паштовыя перасылкі высылаюцца толькі па атрыманы прынамся адной траціны вартасьці заказу.

Усякую карэспандэнцыю кіраваць на адрэс:

Bielaruskaja Kniharnia „PAHONIA“, Vilnia, Zavalnaja vul. 6—10.

Ci viedaješ, što takoje kooperatywnaja samapomač, jak jana ratuje ludziej ad biady i jakija im prynosić karyšci?

Usio heta znajdzieš u knižcy inž. AD. KLIMOVIČA:

„Leki na ździeki“

Knižka heta kaštuje ўsiaho tolki 25 hrašoŭ (z pierasyłkaj — 35 hr.). Hrošy možna pierasłać paštovymi značkamі ў piśmie na adres:

„Pahonia“ Vilnia, Zavalnaja 6—10.

Беларуская Друкарня ім. Д-ра Фр. Скарыны

АКУРАТНА І ХУТКА ВЫКОНВАЕ
ЎСЯЛЯКІЯ ДРУКАРСКІЯ ПРАЦЫ
Ў ВА ЎСІХ (ЗА ВЫНЯТКАМ
ЖЫДОЎСКАЙ) КРАЁВЫХ МОВАХ.

ЦЭНЫ КОНКУРЭНЦЫЙНЫЯ!

Адрэс друкарні:

Вільня, Завальная вуліца 6—10.

Čytajcie i vypisvajcie adzinuju bielaruskuju miesiačnuju časopiš moładzi

„ШЛЯХ МОЛАДЗІ“

jakaja drukujecca kirylicaj i łacinikaj i
KAŠTUJE TOLKI 2 zł. U HOD.

„Šlach Moładzi“ akuratna vychodzić užo 4 ty hod, źmiaščajučy materjaly samaśvjetnyja z haliny bielaruskaj historyi, hieohrafil i literatury, a taksema staćci na temy uzhadavaučyja, pryrodaznaučyja i inšyja.

Adres Redakcyi i Administracyi: Vilnia, Zavalnaja vulica Nr. 6 kv. 10.

001001

Pierasyłka aplaçana ryčaltam.

CANA NUMARU 40 HRAŠOŪ.